

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Historický ústav

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno autora/ky	Bc. Andrea Stejskalová
Název práce	Významné mezníky moderních českých dějin v učebnicích dějepisu pro SŠ
Studijní obor	Učitelství pro střední školy: dějepis a základy společenských věd
Vedoucí práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Mgr. Irena Kapustová
Oponent práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Mgr. Milan Hes, Ph.D.
Konzultant práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	-
Rok obhajoby	2020

Rozsah práce (počet stran vlastního textu + přílohy zvlášť): 63

Obrazová příloha	Ne	Tabulky a grafy	Ne	Další přílohy	Ne
------------------	----	-----------------	----	---------------	----

Použitá literatura: 39

(prameny: 0)

Učebnice k analýze: 3

Vyjádření k množství využitých zdrojů: Autorka práce využila přiměřené množství zdrojů. Projevila dobrou znalost literatury k problematice teorie, tvorby i analýzy učebnic.

Hodnocení cíle/ů práce

(charakteristika cíle, způsob jeho stanovení, užitečnost cíle, slovně)

Autorka si za cíl diplomové práce zvolila analýzu tří středoškolských učebnic dějepisu. Nutno konstatovat, že si vybrala velmi zajímavý úhel pohledu. Zabývala se totiž přítomností významných mezníků moderních českých dějin v posuzovaných učebnicích (Čornej a kol. 2016, Čurda a kol. 2014, Kuklík a kol. 2005). Ve výběru autorky diplomové práce se tak objevil vznik ČSR 1918, Mnichov 1938, počátek komunistické diktatury 1948, reformní proces 1968 a pád komunistického režimu 1989). V úvodní části se Bc. Andrea Stejskalová zabývala teorií učebnic, jejich strukturou, funkcemi učebnic i způsoby hodnocení učebnic. Tato teoretická část práce se opírá o solidní znalost pedagogické a didaktické literatury. Převažují odborné publikace z českého prostředí.

V praktické části autorka diplomové práce srovnávala tři vybrané učebnice. Systematicky provedla jejich analýzu z hlediska textové obtížnosti, názornosti, struktury a rozsahu. Stranou

autorčiny pozornosti nezůstalo ani sledování toho, jak edukační pomůcka dokáže žáky k výuce motivovat, jak je rovněž dokáže podnítit k hodnotovým soudům. Autorka v analýze učebnic poukázala na dlouhodobý problém českého školního dějepisu. V edukačních materiálech převažuje textová (výkladová) rovina. Vizuální stránka učebnic často plní jen roli ilustrace. Se školními historickými prameny učebnice zpravidla učebnice počítají rovněž jako s pouhými doplňky „hlavního“ textu. Autorka diplomové práce ve výsledcích analýzy označila učebnici „Moderní dějiny pro SŠ: světové a české dějiny 20. století a prvního desetiletí 21. století“ (Čurda a kol. 2014) jako nejvíce zdařilou. Se závěry autorčiny analýzy v zásadě souhlasím.

Hodnocení obsahové stránky práce

<i>Užití zásadní odborné literatury a zdrojů</i>	Ano	s výhradami	Ne
<i>Přiměřená odborná terminologie práce</i>	Ano	s výhradami	Ne
<i>Vhodně zvolená metoda</i>	Ano	s výhradami	Ne
<i>Splnění deklarovaného cíle/cílů práce</i>	Ano	s výhradami	Ne

Hodnocení formálních kritérií práce

<i>Stylistická úroveň práce</i>	Dobrá	s výhradami	Špatná
<i>Pravopis a gramatika</i>	Dobré	s výhradami	Špatné
<i>Vhodná grafická úprava stránkování a textu</i>	Dobrá	s výhradami	Špatná
<i>Zpracování příloh</i>	Dobré	s výhradami	Špatné

Zásadní připomínky k obsahové úrovni práce

Bez zásadních připomínek. Připomínky lze ještě zařadit do kategorie „méně závažné připomínky“.

Méně závažné připomínky

Domnívám se, že z hlediska tématu si autorka měla položit nutně otázky: Co jsou historické mezníky? Kde se berou? Co tyto historické mezníky vypovídají o dané historické kultuře? Jak tyto historické mezníky souvisí s periodizací dějin? Na základě čeho jsou některé „mezníky“ později negovány? Diplomové práci by velmi pomohlo, pokud by tyto otázky byly projasněny. Nejen z hlediska odborné historické vědy, z které oborová didaktika dějepisu vychází, ale také kvůli metodice dějepisu. Jak by autorka diplomové práce reagovala na otázky žáků, kteří by se právem na výběr „mezníků“ v učebnicích dějepisu ptali. Proč je pro nás tento historický fakt důležitý? Kdo o jeho důležitosti rozhoduje? Kdo rozhoduje o tom, co v učebnicích dějepisu nutně být musí, má či dokonce být nesmí? V seznamu literatury bohužel autorka diplomové práce neuvádí jediný text, který by jí s výše položenými otázkami mohl pomoci. To je škoda. Následně bych uvítal u vybraných mezníků, které autorka sledovala v posuzovaných učebnicích dějepisu, kdyby je v duchu výše zmíněných otázek zasadila do souvislostí s nedávnou i současnou historickou kulturou. Jak se například proměňoval přístup k významným dnům v dějinách 20. století? Jak byl například oslavován či neoslavován 28. říjen 1918? Co se v kalendáři uvádí v souvislosti se 17. listopadem apod. Po výborně zpracované teorii učebnic se bohužel tato pasáž diplomové práce jeví jako slabší. Podobně zaměřenou poznámku mám také k analýze dějepisných učebnic. Pro popis a hodnocení ikonického textu v učebnicích nacházím v seznamu literatury tituly, které ikonický text převážně jen definují a zařazují do systému předávání informací. Pro potřeby autorčiny analýzy učebnic by však bylo vhodné, pokud by se seznámila s alespoň některými didaktickými studii (například: Z. Beneš, Historický text a historická kultura). Domnívám se, že po smysluplně vedené analýze učebnic dějepisu mohla autorka diplomové práce nabídnout inspirativní didaktický a metodický model výuky vybraného historického mezníku. V diplomové práci tohoto zaměření bych tuto rovinu přivítal. Obecná didaktika a didaktika dějepisu by tak vyústily do metodiky dějepisu.

Otázky k obhajobě práce

1) V diplomové práci se hned na třech místech objevuje termín „historické vědomí“. Jak by autorka práce tento zásadní pojem definovala? V jakém vztahu je pojem „historické vědomí“ k oborové didaktice dějepisu?

2) Tématem diplomové práce jsou „mezníky moderních dějin“. Jakým konkrétním způsobem by autorka diplomové práce vedla žáky během výuky dějepisu k pochopení a zacházení s kategoriemi „periodizace dějin“ a „historický mezník“.

3) Na straně 25 autorka diplomové práce uvádí: „Text bez ilustrace je nic nevyovídající, což platí i v opačném případě.“ Pojdme se položit otázku, zda tomu tak skutečně být musí. Vyjděte prosím z Vámi analyzovaných učebnic, vyberte konkrétní příklad ikonického textu (fotografie, plakát, karikatura...) a názorně demonstřujte, jak by měla vypadat analyticky zaměřená práce žáka s tímto konkrétním obrazovým školním historickým pramenem.

Stručné slovní hodnocení

Diplomová práce přinesla kvalitní teoretický vřled do problematiky učebnic. Autorka uvádí výsledky výzkumů učebnic z České republiky i ze zahraničí. Pro konkrétní analýzu učebnic si vybrala tři stredoškolské učebnice dějepisu, v kterých se rozhodla sledovat hned několik významných didaktických kategorií. Klíčový byl autorčin pokus vyhodnotit zacházení s významnými historickými mezníky moderních českých dějin ve třech konkrétních edukačních materiálech. Diplomová práce vyhovuje požadavkům na obhajobu.

Hodnocení: B

26. 7. 2020, Horný Hričov

.....
datum a místo

Mgr. Milan Hes, Ph.D.

.....
podpis autora posudku